

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)
3. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Olvassátok el az alábbi részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Fekete István: Április

A tavasz eleje jól kezdődött. Sok esővel. Megmozdult a vetések és rétek világa, zsendültek a füvek és fák, sárgult a gólyahír, és a békanemzetség zenekara már összetanult muzsikával köszöntötte Szent György havát, mely tudvalevőleg egyúttal a Bika hónapja is. Szomszédunkba megjöttek a gólyák. Hárman. A harmadik lehet idegen is, lehet, hogy a tavalyi fiakból való, de a fészek békéjét alaposan megzavarta. Csak azért is odaszállt a régi pár mellé, alig tudták kiebrudalni. Állandóan a kémény körül keringett, és látható irigységgel szemlélte a másik kettőt, akik hangos kelepeléssel és összébújással igyekeztek bizonyítani, hogy a házibárát intézményét nem hajlandók gólyailag tisztességes állapotnak minősíteni. Ez azonban nem zavarta a házibárát jelöltet. Leszállt a szomszéd kéményére, és várt.

- 1) Melyik hónap Szent György hava?
- 2) Mi az a gólyahír? Honnan kapta a nevét?
- 3) Mit jelent a kiebrudalni kifejezés?
- 4) Melyik az az egy tulajdonság, amelyik leginkább jellemző a harmadik gólyára? Választásotokat indokoljátok is meg!

*erőszakos**barátságos**kitartó**türelmetlen*

2. feladat (16 pont)

Az alábbi szópárok jelentése hasonló, de mégsem pontosan ugyanaz. Magyarázzátok meg, hogy mi a különbség a párokba állított szavak között!

- a) *bátorság* – *vakmerőség*
- b) *füllent* – *hazudik*
- c) *megszeppen* – *megrémül*
- d) *okos* – *ravasz*

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet „*Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.*” közmondás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)
4. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Móra Ferenc egyik elbeszéléséből idézünk. Olvassátok el a részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Az én gyermekkoromban két gazdag embere volt a mi kis városunknak. Egytestvérek voltak, a fiatalabbnak Tót Gáspár, az öregebbnek Tót Antal volt a becsületes neve. De a fiatalabbat csak Fukar Tótnak, az öregebbet csak Seбай Tótnak nevezte mindenki. Fukar Tót arról volt híres, hogy még a kanárimadárnak is szemenkint olvasta ki a kendermagot. Seбай Tót meg azért hívták így, mert ha szegény ember panaszkodott neki a baját, azt mind azzal vigasztalta meg:

– Seбай, barátom, neked is van, amíg nekem ad az Isten!

Soha tőle hiába nem kért senki. De még kérni sem kellett tőle, mert ha hírét hallotta valaki bajának, maga sietett oda a segítséggel:

– Seбай, atyámfia, megtámasztlak én addig, amíg a magad lábán meg bírsz állni.

De két határban nem beszéltek az emberek Seбай Tótról, csak kalaplevéve.

- 1) Mi az alapvető különbség a két testvér jelleme között?
- 2) Mit jelent, illetve hogyan kell érteni azt a mondatot, hogy: „a kanárinak is szemenkint olvasta ki a kendermagot.”?
- 3) Miért hívták az öregebb testvért Seбай Tótnak?
- 4) Mit ért az alatt Seбай Tót, hogy „megtámasztlak én”?
- 5) Mit jelent a szöveg utolsó mondata?

2. feladat (16 pont)

Az alábbi szópaók jelentése hasonló, de mégsem pontosan ugyanaz. Magyarázzátok meg, hogy mi a különbség a párokba állított szavak között!

- a) *takarékos* – *szűkmarkú*
- b) *büszke* – *öntelt*
- c) *iparkodik* – *kapkod*
- d) *megdorgál* – *leteremt*

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*Ki mint veti ágát, úgy alussza álmát.*” közmondás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percen!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)
5. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Egy jól ismert történetnek idézzük az elejét. Olvassátok el, majd válaszoljatok a kérdésekre!

„Kevély Kereki történetét a nagyapámtól hallottam. Ő volt a legmódosabb ember a szentmártoni határban, ahol a nagyapám zsellérkedett. Házainak, pusztáinak, majorságainak maga se tudta számát. Négylovas hintón járt tán még az udvarra is, aranyból volt tán még a csizmavakaró kése is. No, ez nem lett volna hiba, csak hogy a kevélysége még a gazdagságánál is nagyobb volt Kereki uramnak. – Aki pénzes, legyen kényes – ez volt a szavajárása, s ugyancsak tartotta is magát ehhez a törvényhez. Eszéért, érdemeiért senkit meg nem süvegelt, hanem azt megkívánta, hogy őelőtte mindenki lekapja a fejénvalót, akinek kevesebb a garasa az övénél. Arra aztán ő is rávicsorította a fogát nagy leereszkedően, hanem a süvegét akkor se billentette meg. – Ha én mindenkinek visszaköszönnék: mindig járna a karom, mint az ingaóra sétálója – szokta mondogatni kevélyen.”

(Móra Ferenc novellája alapján)

1) Mit jelentenek, hogyan értelmezhetők a szöveg alábbi (aláhúzott) szavai, kifejezései?

- a) legmódosabb
- b) senkit meg nem süvegelt
- c) leereszkedően
- d) az ingaóra sétálója

2) Melyik híres költőnk jelenik meg ennek a történetnek (az itt nem idézett) folytatásában?

2. feladat (16 pont)

Az alábbi szó párok jelentése hasonló, de mégsem pontosan ugyanaz. Magyarázzátok meg, hogy mi a különbség a párokba állított szavak között!

- a) hibázik – vétkezik
- b) jóhiszemű – hisékeny
- c) lelkes – vakbuzgó
- d) meggyőződés – rögeszme

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*vak tyúk is talál szemet*” szólás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percen!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)

6. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Tamási Áron *Fanyelű bicska* című novellájából idézünk. Olvassátok el a részletet, majd válaszoljatok a kérdésekre!

„Gyermekekoromban nagy tolvaj voltam. De voltak nálamnál nagyobb tolvajok is. A gyermekek között tán nem. Hanem a felnőttek között! Bajom ezek közül többel akadt, de nyugodjanak ezek a gyermekkori pettyek fátyol alatt. Ellenben egynek nincs kegyelem! Úgy emlékszem, mintha tegnap lett volna: füllelt és szagos nyár volt. Azaz mégsem egészen nyár, mert csak a farka. A sok mezei munka megtorlódva bögött a dolgos után, s napbúváskor mi már künn is voltunk az Isten földjén. Édesanyám otthon maradt, hogy nekünk délebedet főzzön. Azonban még nem is harangoztak volt délre, s ő már megjelent a mannával: a nagy kantáros fazékkal s egy meleg cipókával. Mindjárt családdá kuporodtunk, imádkoztunk futva egy kurtát, s hozzáláttunk az ebédeléshez.”

1) Mit jelentenek az alábbi fél mondatok, kifejezések?

- a) „nyugodjanak ezek a gyermekkori pettyek fátyol alatt”
- b) „a sok mezei munka megtorlódva bögött a dolgos után”
- c) „napbúváskor”
- d) „imádkoztunk futva egy kurtát”

2) A hagyomány szerint minek az emlékére szól a déli harangszó?

2. feladat (16 pont)

Az előző feladatban olvasható Tamási Áron-idézet egyes szavaira vonatkoznak a következő kérdések, illetve feladatok.

a) Milyen szófajúak a következő szavak?

nincs

gyermekkori

b) Keressetek az idézet első két mondatában két olyan szót, amely tartalmaz jelet (mint toldaléktípust)!

c) Milyen mássalhangzótörvény érvényesül a következő szavakban?

fazékkal

földjén

d) Helyesírásunk alapelvei (az írásmódok) közül mire példa az alábbi két szó?

nyugodjanak

többel

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet az „Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér!” közmondás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percen!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)
7. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Gárdonyi Géza *Egri csillagok* című regényéből idézünk egy részletet. Olvassátok el, majd válaszoljatok a kérdésekre!

A szultán Óbuda alatt táborozott. (...) Délután öt óra tájban megindult a magyar hódoló küldöttség a királyi palota udvaráról. Elöl egy huszárszázad, utána a főurak katonasága, azok után a kincsvivő apródok. (A németekkel trafikált, hazaáruló Bornemissza Tamás kincseit vitték el a szultánnak ajándékolni.) Ismét egy csapat királyi katona, palotások, egyéb udvari szolgák, majd a főurak válogatott daliái. Azután maguk a főurak, s köztük a fehér kámzsás György barát. Szép és méltóságos volt az a kámzsa, ahogy ott fehérlett Török Bálint virágos, kék, nyári atlaszruhája mellett. A főurak között a kis királyfi hatlovas, aranyos hintója. Két udvari hölgy ült benne meg a dajka. A dajka ölében a fehér selyembe öltözött, kis, pirospozsgás, térden táncoló királyka.

- 1) Mi a címe a fejezetnek, amelyből a részlet származik?
- 2) Melyik évben történik az itt leírt esemény?
- 3) Mit jelentenek a részlet következő szavai?
 - a) *dalia*
 - b) *kámzsa*
 - c) *barát*

2. feladat (16 pont)

Az előző feladatban olvasható Gárdonyi-idézet egyes szavaira vonatkoznak a következő kérdések, illetve feladatok.

- a) Keressétek meg az idézet utolsó mondatának igeneveit! Melyik milyen fajta igenév pontosan?
- b) Milyen szófajúak a szöveg következő, aláhúzott szavai?
után
az
- c) Milyen mássalhangzótörvény érvényesül a következő szavakban?
küldöttség
németekkel
- d) Bontsátok szóelemekre a következő szóalakokat! Nevezzétek is meg az egyes szóelemeket!
táborozott
katonasága

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*a szőnyeg alá söpör*” szólás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ-SZÓBELI (2024. DECEMBER 14.)
8. osztály

Az itt következő három feladatot 20 perces felkészülési idő után kell a zsűri előtt előadnotok. Az első két feladat ismertetésére legfeljebb 4 perc, a 3. feladat bemutatására legfeljebb 3 perc áll rendelkezésre.

1. feladat (5 pont)

Egy ismert novellából idézünk egy részletet. Olvassátok el, majd válaszoljatok a kérdésekre!

Nézték egy darabig, hogy majd csak előbukkan a kanyarodónál, de meg nem láthatták. Elnyelte nyilván a sötétség, vagy hogy talán Sós Pál uram fogta ki útközben a csáklyával... Hanem hát azt mondja öki gyelme, hogy ott volt ugyan, de színét se látta a jószágnak, ami úgy is van akkor, ha olyan módos, tekintélyes ember állítja, ki már az idén is kevesellte a mezőbírói hivatalát, mert öregbíró lesz, ha élünk, esztendőre ilyenkorra. Ámbátor, ha már szóba jött az a bárány, mégis furcsa eset, hogy míg a felsővégen mindenki tud róla, Sós Pálék kertjénél egyszerre nyoma vész, az alsóvégiek közül már nem látta senki. Amennyi itt a rossz nyelv, (...) százan is kinyújtják lapátnak, hogy a mások becsületét hordják el rajta.

- 1) Ki a szerzője az idézett novellának?
- 2) Mi a sorsa a részletben említett báránynak?
- 3) Mit jelentenek az alábbi szavak?
 - a) csáklya
 - b) módos
- 4) Hogyan kell érteni az idézet utolsó mondatát?

2. feladat (16 pont)

Az előző feladatban olvasható idézet egyes szavaira vonatkoznak a következő kérdések, illetve feladatok.

- a) Milyen szófajúak a részletben a következő szavak?
olyan
ha
- b) Bontsátok szóelemekre a következő szóalakokat!
láthatták
kertjénél
- c) Milyen mondatrészek szerepét töltik be az alábbi szavak az idézet utolsó mondatában?
rossz
mások
- d) Pontosan milyen mássalhangzótörvény érvényesül a következő szavakban?
sötétség
fogta

3. feladat (12 pont)

Találjatok ki egy rövid kis jelenetet, történetet a „*homokba dugja a fejét*” szólás értelmének, tanulságának bemutatására, majd a zsűri előtt adjátok elő legfeljebb 3 percben!